

Atlas

bestuderen van ingevulde vragenlijsten. Het P.J. Meerstensinstituut te Amsterdam, waar zij aan verbonden was, verzamelt gegevens over 'volksgebruiken', waaronder eet- en drinkgewoonten in ons land. Aan (oudere) mensen in het Kennemerland, de Peel en op het Ellertsveld werd gevraagd of zij thans of vroeger boekweitgrutten aten of soms ook wel een bord soep bij de 'stoete, mik of wegge' en gewoon waren twee of drie maaltijden te gebruiken. Daarnaast bestudeerde zij 'menukaarten' van weeshuizen, gevangenissen en kloosters, prenten en literaire bronnen. Haar proefschrift werpt een verrassend licht op de Nederlandse eetgewoonten vanaf de Middeleeuwen. In de literatuurlijst bij het proefschrift trof ik jammergenoeg niet het 'Zakelyk overzicht en bericht over de natuurlyke gesteldheid der hoofdstad 's-Hertogenbosch' aan dat de geneesheer Abraham Walkart in 1779 opstelde. Walkart verhaalt in zijn overzicht over de Bossche dis. De 'Rogge- en Boekweite Meelspijzen' werden in Den Bosch veel gegeten. De 'gemeenen man' nuttigde vooral 'schaapen- en Zwijnevleesch'. Daarnaast was de Witte Kool 'familiaire kost' en Roggebrood werd hier meer dan in Holland gegeten, vooral door 'het gemeen'. Zoute vis, stokvis en haring waren bijzonder belangrijk in de Vastentijd. In de vastentijd

'steigert' de prijs van de 'weinig versche visch die in de stad gebragt wordt' wist Walkart nog mee te delen. In haar boek schenkt Mw. Jobse overigens ruime aandacht aan deze periode in het kerkelijk jaar.

(Jozien Jobse-Van Putten, Eenvoudig maar voedzaam. *Geschiedenis van de dagelijkse maaltijd in Nederland*, Nijmegen, 1995).

Aart Vos ■

Noten

1. Onlangs werd de beschrijving van de boedel aangetroffen van 'wijlen Antony Lodewijk Appell, in leven Bloemmist en Boomkweker' (overleden in 1805). Inmiddels bezat Appell een 'Moeshof' op het Hinthamerende, achter De Drie Molten. De boedelinventaris beslaat tientallen bladzijden. Er werden door notaris Fenema zeer veel soorten fruitbomen beschreven. Daarnaast liep Fenema ook door de bibliotheek van Appell waarin hij naast theologisch werk (Appel was Lutheraan), reisverhalen, 'galante' romans en vakliteratuur voor de hovenier aantrof en noteerde. (N.A. 3660, fo.111-186).
2. Gegevens ontleend aan: H.J.P.J. Vandommele, 'De appel en de Nederlanden', *Spiegel Historiaal* (1978) p.23-28.
3. J.L. van Zanden, *De economische ontwikkeling van de Nederlandse landbouw in de negentiende eeuw, 1800-1914* (Utrecht, 1985) p. 312.

■ Een Nederlands kampioenschap

Een viertal aardige foto's uit 1923 viel ons onlangs ten deel door een schenking van de weduwe van onze onlangs op 97-jarige leeftijd overleden stadgenoot Theo Jansen. Opnamen van een gebeurtenis in de stad die nogal wat opzien baarde. Een ruime kolom besteedde de Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbossche Courant van 2 november van dat jaar aan dit evenement. Een sportief evenement want het betrof hier de hulding van Theo Jansen. Deze zoon van de Bossche automobiel- en rijwielhandelaar Jansen had het Nederlands Kampioenschap bij de '7en districts betrouwbaarheidsrit der K.N.M.V. voor solorijders' behaald. Een niet te onderschatten prestatie waarbij slechts een dertigtal van de eenenzeventig deelnemers de eindstreep behaalde. Daardoor was Theo Jansen 'een vermaardheid geworden in de Nederlandse motor-sportwereld'. Het waren voornamelijk leden van zijn Motorclub Brabant en enige officials van de K.N.M.V. die blijk gaven van hun bewondering. Het was overigens geen onverdienste-lijke wedstrijd voor de club want ook de heer Vlemmings

uit Eindhoven was, 'ondanks het verkeerd rijden van een weg', in de prijzen gevallen. 'Te 3 uur snorde de daverende rij Brabanters naar de Zuid-Willemsvaart'. Daar werd de kampioen, zoals bovenstaande foto toont, een lauwerkrans overhandigd. Na dit bezoek aan de garage van zijn vader maakte men een ererondje door de stad

om vervolgens bij het verenigingslokaal, het dit jaar jubilerende hotel Central, aan te komen. Voor het hotel werd deze fraaie groepsfoto genomen, een opname die ons gelijk een aardig beeld geeft van de Markt in die jaren. Hoezeer een gebeurtenis weer tot leven komt wanneer meerdere bronnen met elkaar worden verbonden zoals hier

de krant met de foto's, blijkt bij deze. Zomaar een feit uit de sportieve geschiedenis van 's-Hertogenbosch. Overigens herhaalde Theo Jansen dit staaltje van motorrijkunst nog eens in het jaar daarop.

Rob van de Laar ■